

Harstad 31.08.91

Statsminister Gro Harlem Brundtland

Igjen er vi minnet om hvor verdifull den demokratiske styreform er. I tre døgn fulgte en hel verden med i dramatikken som utspant seg i vårt naboland. Vi fulgte de tusener som reiste seg for å forsvare demokratiet - de som risikerte sitt liv i kampen for det nyfødte, vare demokratiet i Sovjet-Unionen.

Demokratiet - folkestyret - er ikke en selvfølgelighet. For ofte tar vi for gitt at befolkningen får delta og si sin mening ved stemmegivning og representasjon. I vår del av verden er demokratiet - med stemmerett og ytringsfrihet - så opplagt at mange glemmer å verdsette det - de velger å sitte hjemme i sofakroken.

Vi ser at valgforskere nå utroper sofavælgerpartiet som vinnere ved høstens valg, og de spår at valgdeltakelsen blir rekordlav. Hvis så skjer, vil det være et stort tap for hele vårt demokrati. Det trenger omsorg og engasjement. Jo, mere det tas i bruk, jo bedre blir det. Folkestyret må forsvares ved å brukes - mye og av mange.

Hjemmesitting virker inn på valgutfallet. Det parti som ikke får sine velgere ut av sofaen, blir valgets taper. Nå gjelder det å mobilisere. Hvilke verdier har vi tro på - hvordan vil vi at samfunnet skal utvikle seg? Den samtalen er viktig fram til 9. september. Slik vi i Arbeiderpartiet ser det, blir vi nødt til å legge litt mere vekt på vår evne til felles løft og litt mindre på særinteresser og kortsiktige hensyn. Vi må se sammenhengen mellom lokale og nasjonale oppgaver. Det er ikke mulig å stenge politikken ved

kommunegrensa, slik enkelte partier forsøker å gjøre.

Vi kan ikke løse oppgavene i lokalsamfunnene uten at vi nasjonalt tar ansvar for at kommuner og fylkeskommuner har et skikkelig økonomisk arbeidsgrunnlag.

Og Arbeiderpartiet har - siden vi igjen måtte overta regjeringsansvaret - nettopp lagt vekt på gjøre dette. Vi har styrket kommunenes økonomi med 2 milliarder kroner. Kommunene får en reell inntektsvekst på over 3% i år og ytterligere 1 1/2% til neste år. I enkle tall betyr det i gjennomsnitt over 700 kroner mer pr innbygger enn Syse-regjeringens økonomiske opplegg.

Jeg har ennå til gode å høre noen Høyre-ordførere si at hans eller hennes kommune får for mye penger fra staten. Her har jeg aldri oppdaget verken konsekvens eller sammenheng. Klager på for høyt skattenivå - og samtidig påstanden om for lite til kommunene - det har vi hørt i alle år og særlig i valgtider.

Dette holder ikke. Velgerne har rett til å få vite at skattelettelse i ti milliarder klassen - slik Høyre og Fremskrittspartiet vil - må gå ut over fellesoppgaver i kommuner og fylker. Men velgerne må også få vite at SV's mange overbud mangler dekning i det vi har til fordeling. Det er faktisk litt skremmende å se både SV og SP i denne valgkampen. De ønsker begge å føre en aktiv fordelingspolitikk, de vil styrke distriktene og fellesoppgavene, men i stadig større grad ser de bort fra hvordan verdiene skal skapes. De ser helt bort fra hva gode vilkår i de europeiske markeder betyr for vårt næringsliv, vår verdiskaping, vår sysselsetting og våre distrikter.

Senterpartiets Anne Enger Lahnstein framhever til stadighet at SP baserer sitt forhold til EF på klare verdivalg. Ja, der er vi helt enige. Alt vi gjør i politikken er bygget på viktige verdier. Vi spør: Hvordan kan vi best realisere våre mål, få gjennomslag for våre verdier? Arbeiderpartiets mål er

et samfunn preget av likhet, trygghet og solidaritet. Vi står overfor en kjempeoppgave: Å gjenreise den fulle sysselsettingen, som er selveste hjørnesteinen i velferdssamfunnet. Dette kan vi ikke greie uten et aktivt internasjonalt samarbeid og åpne kanaler til landene rundt oss. Vi er avhengige av andre land, vi må få til en samarbeidsløsning, slik at norske bedrifter og norsk næringsliv kan føle trygghet når de investerer her hjemme. De må ha trygghet for at det regelverk som gjelder i våre viktigste utemarkeder - EF og EFTA-landene - ikke stenger norske varer og tjenester ute. På grunn av tollbarrierer legges arbeidsplasser i vår fiskeforedlingsindustri ned, mens danskene bygger opp en livskraftig næring bl.a. på basis av våre råvarer. På grunn av manglende internasjonale "kjøreregler" kan vi - slik vi har sett det med lakseeksporten til USA - møtes av helt ubegrunnede antidumpingtiltak med synkende eksport, konkurser og arbeidsledighet som resultat.

Derfor har Regjeringen lagt så mye arbeid i det å få til en økonomisk samarbeidsavtale - mellom EFTA og EF. Det er ikke for å "rasere distriktene" som det heter i propagandaen. Det er for å gi distriktene - og Nord-Norge vet hva eksportmulighetene betyr - de betingelser dere må ha for å kunne opprettholde bosetting og levedyktige samfunn.

Hele vårt næringsliv står overfor nye utfordringer. Vi må nok dessverre si at en alt for stor del av norsk industri ikke har klart å møte 80-årenes utfordringer, og at vi derfor har fått nedlegging av arbeidsplasser.

I årene framover må vi få bedre sving på nyskapningen i norsk næringsliv. Men da må vi samtidig passe på at priser og lønninger ikke driver hverandre i været slik at de norske produktene blir for dyre. Da får vi ikke solgt dem verken her hjemme eller i utlandet.

Skal vi lykkes i vår kamp mot ledigheten, må vi spille sammen.

Myndighetene lokalt og sentralt, må sammen med næringslivet, arbeidstakerne og organisasjonslivet møte vår felles utfordring. Valgkampen har avdekket det vi visste: Det er ingen - verken innen politikk, næringsliv eller forskningsmiljøene - som i dag sitter med resepten på hvordan vi kan avskaffe den altfor høye ledigheten med et trylleslag. Det er et langsiktig og møysommelig politisk håndverk. Det vi trenger er en nasjonal dugnad.

Vi har lagt opp til å styrke næringslivets rammebetingelser gjennom skattereformen, EØS-avtalen, bedringen av de statlige virkemidlene ikke minst overfor de små og mellomstore bedriftene i distriktene. Vi bruker de offentlige budsjettene til å skape økt etterspørsel og økt aktivitet. Vi satser sterkere på bygging av veier og bane, utdanning og omsorg. Som dere kjenner til har vi nylig besluttet at de innestående SMS-midlene kan tas i bruk allerede fra 16. september i år, og ikke fra årsskiftet som tidligere planlagt. Dette vil kunne frigjøre betydelige midler for bruk allerede i høst - og sammen med en litt større skattelette enn det vi opprinnelig la opp til for 1992 - kan vi få hjulene raskere i gang.

Arbeiderpartiet har satt arbeid, barn og unge og miljø på topp på vår dagsorden. Vi har fulgt opp dette i et tett samspill mellom nasjonale og lokale tiltak. Vi har slett ikke glemt våre eldre. Den generelle styrkingen av kommuneøkonomien gir - tvert om - kommunene muligheter for sterkere satsing i eldreomsorgen. Som et eksempel på det å kombinere omsorg og å styrke sysselsettingen, fikk vi i vår gjennomslag for 200 mill. ekstra til eldreomsorg og tiltak for HVPU. Av disse midlene har Harstad kommune for resten av året fått godt og vel 1 mill. Dette er midler som skal gå til å sysselsette ledige innenfor omsorgssektoren, en sum som vil bli fordoblet neste år.

Selv om andre partier slipper seg løs og markedsfører eget parti og egne saker, uten ansvar for helhet og sammenheng, må vi ta ansvar, og ha det

som ledetråd for vår politikk. Så sterkt som det spriker på alle kanter, er det Arbeiderpartiet som er limet. Arbeiderpartiets styrke og gjennomslag - lokalt og sentralt - er rett og slett avgjørende for en effektiv samfunnsstyring. Våre partifeller her i Harstad går til valg på et program som følger opp prioriteringene vi gjør sentralt. Med Arbeiderpartiet i posisjon vet vi hva politikkenes mål og innhold vil være: Et rettferdig samfunn, et trygt samfunn, et samfunn hvor alle kan få delta ut fra sine forutsetninger. Og vi glemmer ikke: Vi får ikke rettferdighet og trygghet når situasjonen på arbeidsmarkedet tvinger friske arbeidsføre mennesker til lediggang. Derfor er arbeid for alle jobb nr 1 for alle våre folkevalgte.

Vi må ha omstilling og nytenkning i alle deler av næringslivet, ja i alle deler av samfunnet. Fiskerinæringen er en hjørnestein. Vi må få til en bedre forvaltning av våre fiskeressurser. I jordbrukspolitikken har vi startet et arbeid som skal gi oss et mer robust jordbruk og et styrket distriktsjordbruk. Her i Troms er dere opptatt av omstillingene i forsvaret. Naturlig nok med den betydning det har for hele samfunnet. Jeg kan forsikre dere om at vi her skal ha en prosess hvor eventuell nedtrapping kombineres med tiltak på andre felt. Jeg er f.eks. kjent med at forsvarsministeren har vært i kontakt med kommunene bl.a. for å vurdere lokaliseringen av et nytt Forsvarets lønnskantor.

Jeg vet at dere legger svært stor vekt på kulturarbeid. Festspillene og det løft dere har tatt for å bygge et kulturhus kan stå som stikkord. Det drives et omfattende kulturarbeid som ledd i det å skape et levende nærmiljø og som ledd i økt aktivitet og økt sysselsetting. Våre partifeller lokalt - både de som sitter på Stortinget og de som har sitt daglige virke her i byen - har tatt initiativ til møter med kulturministeren og lagt fram denne saken som jeg vet hele Harstad er opptatt av. Vår Regjering vil stå på det løfte om tilskudd min forrige regjering ga. 7 1/2 mill. er allerede bevilget, 7 1/2 mill. vil komme på neste års budsjett og vi er nå inne i et arbeid for å se hva vi

videre kan gjøre for å bidra til at dette får en god løsning.

Et viktig spørsmål som utkantkommunene her i Troms og i hele vår nordlige landsdel har vært opptatt av, er legedekningen. En god og stabil legetjeneste er helt avgjørende for ethvert lokalsamfunn. Dette har med trygghet i hverdagen å gjøre.

Små utkantkommuner har gjennom flere år hatt vansker med å rekruttere leger til kommunehelsetjenesten. Jeg mener situasjonen i visse utkantkommuner nå er så uholdbar at vi må sette inn ekstraordinære tiltak.

Derfor besluttet Regjeringen nå på torsdag å utvide ordningen med nedskrivning av studiegjeld for leger til 20 nye kommuner. Først og fremst i Sør-Troms, Nordland og Nord-Trøndelag. Også kommuner i andre fylker kan komme inn under ordningen hvis de har hatt langvarig legemangel.

Nedskrivning av studiegjeld har vist seg å være et meget effektivt tiltak for å rekruttere leger i de kommuner som hittil har hatt denne ordningen. I tillegg utvider vi studiekapasiteten ved Universitetene. Universitetet i Tromsø har tidligere fått 5 nye studenplasser i medisinerstudiet i høst. Nå har vi blitt enige med Universitetet om å gi plass til ytterligere 5 nye studenter.

Jeg har tro på at disse tiltakene skal gjøre situasjonen bedre for de kommunene og for den befolkningen som i årevis har slitt med en helt utilstrekkelig legetjeneste.

Når vi nå går inn i siste uke av valgkampen vil jeg igjen understreke: Et levende demokrati krever aktiv deltakelse. Grunnlaget for vårt demokrati legges lokalt. Vi må gjøre prognosemakernes spådommer om rekordlav deltakelse til skamme. Det nytter å delta. Derfor: Bruk stemmeretten din på valgdagen!